

FELSEFE GÜNDEMİ

SAYI: 02 | AKADEMİK BÜLTEN

TARİH: 7 MART 2024

FİYAT: BİLGİ

Özgürlük-Sorumluluk İlişkisi Problemi

İnsan Eylemlerinde Özgür müdür? (Temel Akımlar)

Hazırlayan: İlker ÜNSAL

Özgürlük ve Sorumluluk İlişkisini Açıklayan Dört Temel Görüş

Determinizm (Belirlenimcilik)

Her şey bir neden-sonuç zincirine bağlıdır ve doğa yasaları tarafından belirlenmiştir. İnsan eylemlerinde özgür değildir, dolayısıyla davranışlarından sorumlu tutulamaz.

Fatalizm (Kadercilik)

Tüm olaylar yaratıcı tarafından önceden belirlenmiştir. İnsan özgür değildir ancak kaderini kavrama potansiyeli olduğu için bazı davranışlarından sorumlu tutulabilir.

İndeterminizm (Özgürlükçülük)

Evrende her şey önceden belirlenmemiştir, rastlantısallık vardır. İnsan seçimlerinde tamamen özgürdür ve bu nedenle eylemlerinden sorumludur.

Otodeterminizm (Ahlaki Özerklik)

Özgürlük doğuştan gelmez, kazanılır. İnsan bilgi edinerek, farkındalığını artırarak ve kendini geliştirerek kendi özgürlüğünü yaratır. Özgür olduğu için de sorumludur.

Filozoflara Göre Özgürlük ve Sorumluluk

Immanuel Kant (Eylem ve Yükümlülük)

İnsanlar ahlaki eylemlerinde özgürdür ve sorumludur. Ancak irademiz dışında gelişen olaylardan sorumlu değiliz. Yalnızca yapmakla yükümlü olduğumuz (kendi irademizle seçtiğimiz veya kaçındığımız) eylemlerin sorumluluğunu taşırız.

Anselmus (İrade ve Kötülük)

Gerçek özgürlük günah işleyebilmek değil, kötülükten kaçınabilmektir. İnsan günahı kendi özgür iradesiyle işler, bu yüzden sorumluluk tamamen insanın kendisine aittir; Tanrı bu kötü seçimden sorumlu tutulamaz.

Jean Paul Sartre (Özünü Yaratmak)

İnsanın doğuştan gelen, belirlenmiş bir "öz"ü yoktur. İnsan dünyaya gelir ve kendi seçimleriyle kendi kimliğini inşa eder. "İnsan kendini nasıl yaparsa öyle olacaktır" diyerek insanın ne olacağına kendisinin karar verdiğini ve sonuçlarından tamamen sorumlu olduğunu savunur.

Baruch Spinoza (Bilgiyle Özgürleşmek)

Evrendeki her şey Tanrı (Zorunluluk) tarafından belirlenmiştir. Ancak insan, kendi doğasını kavrayıp aklını kullandığında kendini belirlemeye başlar. Duygularını kontrol edebilen ve bilgeliğe ulaşan insan özgürleşir.